

Ekim 1847 sonunda yazılmıştır.
Aynı olarak, ilk kez, 1914'de
yayınlanmıştır.
Karl Marx-Frederick Engels, *Collected Works* (Progress Publishers, Moscow 1976, Vol. 6, s. 341-357

[Türkçe'ye çevirisi, F. Engels,
Komünizmin İlkeleri, Marks-Engels:
Seçme Yapıtlar, Cilt: I, s: 99-117, Birinci
Baskı, Sol Yayınları, Aralık 1976]

FRIEDRICH ENGELS KOMÜNİZMİN İLKELERİ[44]

Soru 1: Komünizm nedir?

Yanıt: Komünizm, proletaryanın kurtuluş koşullarının öğretisidir.

Soru 2: Proletarya nedir?

Yanıt: Proletarya, toplumun, geçim araçlarını herhangi bir sermayeden elde edilen kârdan değil, tamamiyle ve yalnızca kendi emeğinin satışından sağlayan; sevinci ve üzüntüsü, yaşaması ve ölmesi, tüm varlığı emek talebine, dolayısıyla işlerin iyi gittiği dönemler ile kötü gittiği dönemlerin birbirlerinin yerini almasına, sınırsız rekabetten doğan dalgalanmalara dayanan sınıfıdır. Proletarya, yani proleterler sınıfı, tek sözcükle, 19. yüzyılın çalışan sınıfıdır.

Soru 3: Şu halde proleterler her zaman varolmamışlardır? (sayfa 98)

Yanıt: Hayır. Yoksul halk ve çalışan sınıflar her zaman varolmuştur,[45] ve bu çalışan sınıflar çoğunlukla yoksuldular. Ama demin sözü edilen koşullar altında yaşayan bu tür yoksullar, bu tür işçiler, yani proleterler her zaman varolmamışlardır, nasıl ki rekabet her zaman serbest ve sınırsız olmamışsa.

Soru 4: Proletarya nasıl doğdu?

Yanıt: Proletarya, geçen yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'de ortaya çıkan ve o zamandan bu yana dünyanın bütün uygar ülkelerinde kendini yinelenmiş olan sanayi devriminin bir sonucu olarak doğdu. Bu sanayi devrimine, buhar makinesinin, çeşitli dokuma makinelerinin, buharlı tezgahın ve daha birçok başka mekanik aygıtların icadı neden oldu. Çok pahalı olan ve, bunun sonucu, ancak büyük kapitalistler tarafından satın alınabilen bu makineler, o güne dek varolan tüm üretim biçimini değiştirdi ve makineler işçilerin derme çatma çıkıncılarıyla ve el tezgahlarıyla ürettiklerinden daha ucuz ve daha iyi metaller ürettiği için, eski işçileri safdışı bıraktı. Böylece bu makineler, sanayii tümüyle büyük kapitalistlere teslim etti ve işçilerin sayıca pek az olan mülklerini (aletler, el tezgahları, vb.) değersizleştirdi, öyle ki, kapitalistler çok geçmeden her şeye el attılar ve işçilere hiç bir şey kalmadı. Fabrika sistemi, bu yolla, giyim eşyaları imalatına girmiş oldu. —Makine ve fabrika sisteminin harekete geçmesinin ardından, fabrika sistemi çok geçmeden öteki sanayi dallarında da, özellikle pamuklu dokuma ve matbaa işlerinde, çanak-çömlek ve madeni eşya sanayiinde kullanılmaya başlandı. Tek tek işçiler arasında giderek daha çok işbölümü oldu, öyle ki, daha önce tüm bir nesneyi yapan işçi, artık onun yalnızca bir kısmını üretti. Bu işbölümü ürünlerin daha hızlı ve dolayısıyla daha ucuza ikmal edilmelerini olanaklı kıldı. Bu, her işçinin eylemini, bir makinenin yalnızca aynı yetkinlikte değil, hatta bundan çok daha iyi bir biçimde yapabildiği çok basit, sürekli yinelenen mekanik bir işleme indirgedi. Bu yolla, sanayiinin bütün bu dalları, tıpkı iplikçilik ve dokumacılık gibi, birbiri ardından buhar gücünün, makinenin ve fabrika sisteminin egemenliği altına girdiler. Ama böylece, bunlar, aynı zamanda, tamamiyle büyük kapitalistlerin ellerine geçtiler (sayfa 99) ve buralarda da işçiler bağımsızlığın son kırıntılarını yitirdiler. Yavaş yavaş, gerçek manüfaktürlere ek olarak zanaatlar da, aynı şekilde, giderek daha çok fabrika sisteminin egemenliği altına girdiler, çünkü burada da, maliyetlerden birçok tasarrufların yapılabildiği ve çok yüksek bir işbölümünün olabildiği büyük atelyelerin kurulmasıyla, büyük kapitalistler, küçük zanaatçının yerini giderek daha çok aldı. Böylece şimdi, uygar ülkelerde hemen bütün çalışma dallarının fabrika sistemi altında yürütüldüğü, ve hemen bütün dallarda zanaatın ve manüfaktürün büyük sanayi tarafından safdışı edildiği noktaya ulaşmış bulunuyoruz. — Bunun sonucu olarak, eski orta sınıflar, özellikle küçük zanaat ustaları, giderek daha çok yıkıldılar, işçilerin eski konumları tamamiyle değişti, ve bütün öteki sınıfları yavaş yavaş yutan iki yeni sınıf çıktı ortaya:

I. Bütün uygar ülkelerde bütün geçim araçlarına ve bu geçim araçlarının üretimi için gerekli hammaddelere ve aletlere (makineler, fabrikalar, vb.) daha şimdiden hemen tamamiyle sahip büyük kapitalistler sınıfı. Bu sınıf, burjuvalar sınıfı, ya da burjuvazidir.

II. Tamamiyle mülksüz olan ve bu yüzden, emeklerini, karşılığında zorunlu geçim araçları edinmek için burjuvalara satmak zorunda kalanlar sınıfı. Bu sınıfa proleterler sınıfı, ya da proletarya denir.

Soru 5: Proleterlerin burjuvalara bu emek satışı hangi koşullar altında yer alır?

Yanıt: Emek herhangi bir başka meta gibi bir metadır, ve fiyatı da herhangi bir başka metanın fiyatını belirleyen aynı yasalar tarafından belirlenir. Büyük sanayiye ya da serbest rekabetin —ki göreceğimiz gibi, ikisi de aynı kapağı çıkar— egemenliği altındaki bir metanın fiyatı, ortalama olarak, her zaman, o metanın üretim maliyetine eşittir. Emeğin fiyatı da, demek ki, aynı şekilde emeğin üretim maliyetine eşittir. Emeğin üretim maliyeti, tamamen, işçinin, kendisini çalışabilir bir durumda tutmak ve işçi sınıfının yok olmasını önlemek için gereksindiği geçim araçları miktarından ibarettir. Demek ki işçi, emeği karşılığında, bu amaç için gerekli olandan daha fazlasını almayacaktır; emeğin fiyatı ya da ücret, geçim için gerekli en düşük, asgari (sayfa 100) [miktar -ç.] olacaktır. İşler bazan kötü, bazan da iyi olduğuna göre, işçi de bir durumda daha fazla, öteki durumda daha az alacaktır, tıpkı fabrika sahibinin kendi metayı karşılığında bir durumda daha fazla, öteki durumda daha az alması gibi. Ama fabrika sahibi nasıl ki işlerin iyi olduğu zaman ile kötü olduğu zaman arasında ortalama olarak kendi metayı için, bu metanın üretim maliyetinden ne daha fazla, ne de daha az alıyorsa, işçi de ortalama olarak bu asgariden ne fazla, ne de az alacaktır. Bütün çalışma dalları ne denli büyük sanayiye eline geçerse, ücretlere ilişkin bu iktisadi yasa da o denli daha sıkı uygulanır.

Soru 6: Sanayi devriminden önce hangi çalışan sınıflar vardı?

Yanıt: Çalışan sınıflar, toplumun gelişmesinin farklı aşamalarına bağlı olarak, farklı koşullar içinde yaşarlar ve mülk sahibi ve egemen sınıflar karşısında farklı konumlara sahip bulunurlardı. Antikçağda,

çalışan halk, tıpkı birçok geri ülkede ve hatta Birleşik Devletler'in güney kesiminde hâlâ olduğu gibi, sahiplerinin *köleleri* idiler. Ortaçağ'da, tıpkı Macaristan'da, Polonya'da ve Rusya'da hâlâ olduğu gibi, toprak sahibi soyluların *serfleri* idiler. Ortaçağ'da ve sanayi devrimine dek, kentlerde, bir de küçük-burjuva zanaatçıların hizmetinde çalışan kalfalar vardı, ve manüfaktürün gelişmesiyle birlikte, yavaş yavaş, daha o sıralar, büyükçe kapitalistler tarafından çalıştırılan manüfaktür işçileri ortaya çıktı.

Soru 7: Proleter köleden hangi bakımdan farklıdır?

Yanıt: Köle ancak bir kez satılır, proleter ise kendisini günbegün, saatbesaat satmak zorundadır. *Tek bir efendinin mülkü olan bireysel köle, efendisinin çıkan bunu gerektirdiğinden, ne denli sefil olursa olsun, güvence altına alınmış bir geçime sahiptir; emeği ancak birisi buna gereksinme duyduğu zaman kendisinden satın alınan ve, deyim yerindeyse, tüm burjuvalar sınıfının mülkü olan bireysel proleter ise, güvence altına alınmış bir geçime sahip değildir.* Bu geçim ancak tüm proleter sınıf için güvence altına alınmıştır. Köle rekabetin dışındadır, proleter ise onun içindedir ve bunun bütün dalgalanmalarından etkilenir. Köle, uygar toplumun bir üyesi olarak değil, bir şey olarak kabul edilir; (sayfa 101) proleter ise bir kişi olarak, uygar toplumun bir üyesi olarak kabul edilir. Şu halde, köle proleterden daha iyi bir geçime sahip olabilir, ama proleter, toplumun gelişmesinin daha yüksek bir aşamasına mensuptur ve kendisi de köleden daha yüksek bir aşamada bulunur. Köle, kendisini, bütün özel mülkiyet ilişkileri arasından yalnızca kölelik ilişkisini kaldırmakla özgür kılar ve böylelikle ancak o zaman bizzat bir proleter haline gelir; proleter ise kendisini, ancak genel olarak özel mülkiyeti kaldırmakla özgür kılabilir.

Soru 8: Proleter serften hangi bakımdan farklıdır?

Yanıt: Serf, ürünün bir bölümünü teslim etme ya da iş yapma karşılığında, bir üretim aletine, bir toprak parçasına ve bunun kullanımına sahiptir. Proleter ise, ürünün bir bölümünü alma karşılığında, bir başka kişiye ait üretim aletleri ile, ya başka kişinin hesabına çalışır. S erf verir, proletere ise verilir. Serfin güvence altına alınmış bir geçimi vardır, proleterin yoktur. S erf rekabetin dışındadır, proleter ise içinde. S erf, kendisini, ya kente kaçarak ve orada bir zanaatçı haline gelerek, ya da toprakbeyine emek ve ürün vermek yerine para vererek ve özgür bir kiracı haline gelerek, ya da kendi feodal beyini kopup kendisi mülk sahibi haline gelerek, kısacası, şu ya da bu biçimde mülk sahibi s ınıfa ve rekabete dahil olarak özgür kılar. Proleter ise kendisini, rekabeti, özel mülkiyeti ve her türlü sınıf ayrımını kaldırarak özgür kılar.

Soru 9: Proleter zanaatçıdan hangi bakımdan farklıdır? [1*]

Soru 10: Proleter manüfaktür işçisinden hangi bakımdan (sayfa 102) farklıdır?

Yanıt: 16-18. yüzyıl manüfaktür işçisi, hemen her yerde, hâlâ bir üretim aletine, tezgaha, aile çıkışına, ve boş zamanlarında işlediği küçük bir miktar toprağa sahipti. Proleter bunlardan hiç birisine sahip değildir. Manüfaktür işçisi, hemen her zaman, kırsal kesimde ve kendi toprakbeyi ve işvereni ile azçok ataerkil ilişkiler içerisinde yaşar; proleter ise, çoğunlukla büyük kentlerde yaşar ve işvereni ile yalnızca para ilişkisi içerisinde. Manüfaktür işçisi, büyük sanayi tarafından ataerkil ilişkilerinden kopartılır, hâlâ sahip olduğu mülkünü yitirir ve böylelikle ancak o zaman bizzat bir proleter haline gelir.

Soru 11: Sanayi devriminin, ve toplumun burjuvalar ve proleterler olarak bölünmesinin ilk sonuçları neler oldu?

Yanıt: *Birincisi*, makine emeğinin sonucu sinai ürünlerin fiyatlarının sürekli ucuzlaması yüzünden, el emeğine dayalı eski manüfaktür ya da sanayi sistemi, dünyanın bütün ülkelerinde tamamiyle yıkıldı. Şimdiye dek tarihsel gelişimin azçok dışında kalmış bulunan ve sanayileri şimdiye dek manüfaktüre dayanmış olan bütün yarı-barbar ülkeler, böylece, yalıtılmış durumlarından zorla kopartıldılar. İngilizlerin daha ucuz olan metallerini satın aldılar ve kendi manüfaktür işçilerini yok olmaya terkettiler. Böylece, binlerce yıldır hiç bir ilerleme göstermemiş olan ülkeler, örneğin Hindistan, gittikçe devrimcileştiler, ve artık Çin bile bir devrimde doğru ilerliyor. İngiltere'de bugün icat olunan yeni bir makinenin, bir yıl içerisinde, Çin'de milyonlarca işçiyi işsiz bıraktığı bir noktaya gelmiş bulunuyoruz. Büyük sanayi, böylece, dünyanın bütün halklarını birbirleriyle ilişki içerisine sokmuş, bütün küçük yerel pazarları dünya pazarına katmış, her yerde uygarlık ve ilerleme için zemin hazırlamış ve uygar ülkelerde olan her şeyin bütün öteki ülkelerde de yankılar uyandırmasına neden olmuştur. Böylece, eğer İngiltere ya da Fransa'da işçiler şu anda kendilerini kurtaracak olsalar, bu, bütün öteki ülkelerde de, bu ülkelerin işçilerine er veya geç kurtuluş getirecek devrimlere yolaçacaktır.

İkincisi, büyük sanayi manüfaktürün yerini aldığı her yerde, sanayi devrimi, burjuvaziyi, servetini ve gücünü en yüksek düzeye ulaştırmış ve onu ülkenin en önde gelen (sayfa 103) sınıfı yapmıştır. Sonuç, bunun olduğu her yerde, burjuvazinin, siyasal gücü ele geçirmesi ve o güne kadarki egemen sınıfları—aristokrasiyi, lonca ustalarını (*guild-burghers*) ve bunların her ikisini de temsil eden mutlak monaşi—tasfiye etmesi olmuştur. Burjuvazi, aristokrasinin, soyluluğun gücünü, meşrutalan ya da toprak mülkiyetinin satışı üzerindeki yasağı, ve soyluluğun bütün ayrıcalıklarını kaldırmakla yok etti. Lonca ustalarının (*guild-burghers*) gücünü ise, bütün lonca ve zanaat ayrıcalıklarını kaldırmakla kırdı. Her ikisinin de yerine serbest rekabeti, yani herkesin istediği her sanayi dalıyla uğraşma hakkına sahip olduğu ve gerekli sermaye yokluğu dışında onu bu uğraşını sürdürmekten hiç bir şeyin alıkoyamadığı bir toplum düzenini koydu. Serbest rekabetin getirilmesi, bu nedenle, toplum üyelerinin bundan böyle ancak sermayelerinin eşit olmaması ölçüsünde eşit olmadıklarının, sermayenin belirleyici güç haline geldiğinin ve, dolayısıyla, kapitalistlerin, burjuvaların, toplumun en önde gelen sınıfı olduklarının resmen ilanı demektir. Ama büyük sanayi başlaması için serbest rekabet zorunludur, çünkü büyük sanayi üzerinde büyüyelebileceği tek toplum düzeni budur. Soyluluğun ve lonca ustalarının (*guild-burghers*) toplumsal güçlerini böylece yok etmiş olan burjuvazi, onların siyasal güçlerini de yok etti. Toplumun en önde gelen sınıfı olarak burjuvazi, siyasal alanda da kendisini en önde gelen sınıf ilan etti. Bunu, yasa karşısında burjuva eşitliğine ve serbest rekabetin yasal olarak tanınmasına dayanan, ve Avrupa ülkelerine anayasal monarşi biçiminde girmiş olan temsil sistemini kumlamakla yaptı. Bu anayasal monarşiler altında yalnızca belli bir miktarda sermaye sahibi olanlar, yani burjuvalar seçmendirler; bu burjuva seçmenler milletvekillerini seçerler, ve bu burjuva milletvekilleri de, vergileri reddetme hakkı aracılığıyla bir burjuva hükümet seçerler.

Üçüncüsü, sanayi devrimi burjuvaziyi ne ölçüde yaratmışsa, aynı ölçüde proletaryayı da yaratmıştır. Burjuvaların zenginleşmeleri oranında proleterler de sayıca artmışlardır. Çünkü proleterler ancak sermaye tarafından istihdam edilebildiklerinden ve sermaye de ancak emek istihdam etmekle arttığandan, proletaryanın büyümesi, sermayenin büyümesiyle (sayfa 104) atbaşı gider. Aynı zamanda bu, burjuvaları da, proleterleri de, sanayi en kârlı bir biçimde işletilebildiği büyük kentlerde yoğunlaştırır, ve büyük yığınları bu bir tek yere yığmakla proleterleri kendi güçlerinin bilincine vardırı. Ayrıca, bu ne denli gelişirse, el emeğini yerinden eden o denli çok makine icat olunur, büyük sanayi, daha önce de söylediğimiz gibi, ücretleri o denli asgariye indirir, ve böylelikle proletaryanın durumunu giderek daha da çekilmez hale getirir. Böylece, bir yanda proletaryanın büyüyen hoşnutsuzluğu, öte yanda büyüyen gücü ile, sanayi devrimi, proletaryanın yapacağı bir toplumsal devrim hazırlar.

Soru 12: Sanayi devriminin öteki sonuçları neler oldu?

Yanıt: Buhar makinesi ve öteki makineler ile, büyük sanayi, sinai üretimi kısa bir zamanda ve küçük bir masrafla sınırsız bir ölçüde artıran araçları yaratmış oldu. Bu üretim kolaylığı ile, büyük sanayi zorunlu sonucu olan serbest rekabet, çok geçmeden son derece yoğun bir nitelik kazandı; çok sayıda

kapitalist, sanayie atıldı, ve çok geçmeden kullanılabilecek olandan daha fazlası üretilmeye başlandı. Sonuç, imal edilen malların satılamaması ve ticaret bunalımı denen şeyin ortaya çıkması oldu. Fabrikalar durmak zorunda kaldı, fabrika sahipleri iflas etti, ve işçiler ekmek kapılarını yitirdiler. Her yerde büyük bir sefalet vardı. Bir süre sonra fazla ürünler satıldı, fabrikalar gene çalışmaya başladı, ücretler yükseldi ve işler her zamankinden daha bir canlılık kazandı. Ama çok geçmeden gene çok fazla metalar üretildi, bir başka bunalım ortaya çıktı ve bir öncekiyle aynı yolu izledi. Böylece, bu yüzyılın başından beri sanayiî durumunu, bolluk dönemleri ile bunalım dönemleri arasında dalgalandı durdu, ve hemen hemen her beş ya da yedi yılda bir, düzenli olarak, benzer bir bunalım meydana geldi, [47] ve her keresinde işçilerde en büyük sefalete, genel devrimci coşkuya ve tüm mevcut sistem içinde en büyük tehlikeye yolaçtı.

Soru 13: Düzenli olarak yinelenen bu ticaret bunalımlarından ne gibi sonuçlar çıkartılabilir?

Yanıt: Birincisi, serbest rekabeti gelişmesinin başlangıç, aşamalarında büyük sanayiî kendisi yaratmışsa da, şimdi artık, her şeye karşın, serbest rekabete sığmıyor; (sayfa 105) rekabet, ve genel olarak sinai üretimin bireyler tarafından sürdürülmesi, büyük sanayi için kırmayı gereken ve kıracağı bir ayakbağı haline gelmiştir; büyük sanayi, mevcut temeller üzerinde yürütüldüğü sürece, her keresinde tüm uygarlığı tehdit eden, yalnızca proleterleri sefalete sürüklemekle kalmayıp çok sayıda burjuvaları da yıkan ve her yedi yılda bir tekrarlanan genel bir kargaşalık sayesinde ayakta kalabilir; dolayısıyla ya büyük sanayiî kendisi terkedilmelidir, ki bu kesinlikle olanaksızdır, ya da bu durum, sinai üretimin artık birbirleriyle rekabet eden tek tek fabrika sahipleri tarafından yönetilmeyip, belli bir plan uyarınca ve herkesin gereksinimleri uyarınca toplumun tümü tarafından yönetildiği, tamamıyla yeni bir toplum örgütlenmesini mutlaka zorunlu kılar.

İkincisi, büyük sanayi ve onun olanaklı kıldığı üretimin sınırsız genişlemesi, toplumun her üyesinin bütün yeti ve yeteneklerini tam bir özgürlük içerisinde geliştirip kullanabilmesine yetecek miktarda zorunlu yaşam nesnelerinin üretildiği bir toplumsal düzen yaratabilir. Böylece, büyük sanayiî mevcut toplum içerisinde bütün sefaleti ve bütün ticaret bunalımlarını yaratan bu niteliğidir ki, farklı bir toplumsal örgütlenme içerisinde bu aynı sefaleti ve bu feci dalgalanmaları yok edecektir.

Şu halde, en açık bir biçimde tanıtılıyor ki:

1. Bundan böyle, bütün bu hastalıklar, yalnızca, varolan koşullara artık tekabül etmeyen bu toplumsal düzene mal edilecektir;

2. Bu hastalıkları yeni bir toplumsal düzen sayesinde tamamıyla ortadan kaldırmının çareleri mevcuttur.

Soru 14: Bu nasıl bir yeni toplumsal düzen olmalıdır?

Yanıt: Her şeyden önce, sanayiî işletilmesini ve genel olarak üretimin bütün dallarını, birbirleriyle rekabet eden ayrı ayrı bireylerin ellerinden almak ve bunun yerine, bütün bu üretim dallarının bir tüm olarak toplum tarafından, yani toplumsal bir plan uyarınca ve toplumun bütün üyelerinin katılmalarıyla, toplum yararına işletilmesini sağlamak zorunda olacaktır. Demek ki, rekabeti kaldıracak ve onun yerine birikteliği koyacaktır. Sanayiî bireyler tarafından işletilmesi zorunlu olarak özel mülkiyet sonucunu verdiğine (sayfa 106) göre, ve rekabet sanayiî tek tek özel sahipler tarafından işletilme biçiminden başka bir şey olmadığına göre, özel mülkiyet, sanayiî bireysel olarak işletilmesinden ve rekabetten ayrılamaz, şu halde, özel mülkiyet de kaldırılmak zorunda olacaktır, ve onun yerine bütün üretim araçlarının ortaklaşa kullanımı ve bütün ürünlerin ortak rıza ile dağıtımı, ya da mülkiyetin ortaklaşalığı denilen şey olacaktır. Özel mülkiyetin kaldırılması, gerçekten de, sanayiî gelişmesini zorunlu olarak izleyen bu tüm toplumsal sistem dönüşümünün en özlü ve en karakteristik özeti, ve dolayısıyla, bu, haklı olarak, komünistlerin temel istemleri oluyor.

Soru 15: Şu halde, özel mülkiyetin daha önce kaldırılması olanaklı değildir?

Yanıt: Hayır. Toplum düzenindeki her değişiklik, mülkiyet biçimindeki her devrim, eski mülkiyet ilişkileriyle artık bağdaşmayan yeni üretici güçlerin yaratılmasının zorunlu sonucu olmuştur. Özel mülkiyetin kendisi de bu şekilde doğmuştur. Çünkü özel mülkiyet her zaman varolmamıştır, ama ortaçağın sonlarına doğru, manüfaktür biçimi olarak, ortaya, o sıradaki mevcut feodal ve lonca mülkiyetine tâbi kılınamayan yeni bir üretim biçimi çıktı, eski mülkiyet ilişkilerine sığmayan manüfaktür, yeni bir mülkiyet —özel mülkiyet— biçimi yarattı. Manüfaktür için ve büyük sanayiî gelişiminin birinci aşaması için, özel mülkiyetten başka hiç bir mülkiyet biçimi ve özel mülkiyet üzerine, kurulmuş olandan başka hiç bir toplum düzeni olanaklı değildi. Yalnızca herkese yetecek kadarla kalmayıp, toplumsal sermayenin artması ve üretici güçlerin daha da gelişmesi için bir fazlalık da üretmek olanaklı olmadığı sürece, toplumun üretici güçlerini kullanan bir egemen sınıf ve bir de yoksul ezilen sınıf her zaman olacaktır. Bu sınıfların nasıl oluştuğu üretimin gelişme aşamasına bağlı olacaktır. Tarıma bağlı olan ortaçağda, bey ile serfi buluyoruz: ortaçağın sonlarına doğru, kentlerde, lonca ustasını ve kalfayı ve gündelikçi emekçiyi görüyoruz; 17. yüzyıl, manüfaktürçüye ve manüfaktür işçisine sahiptir; 19. yüzyıl ise büyük fabrika sahibine ve proletere. Açık ki, üretici güçler, şimdiye dek, henüz herkes için yeterli miktarda üretebilecek ya da özel mülkiyeti bu üretici güçler için bir ayakbağı, bir engel haline getirecek (sayfa 107) kadar gelişmemişlerdi. Ama *birincisi*, büyük sanayiî gelişmesinin şimdiye dek duyulmamış ölçekte sermaye ve üretici güç yaratmış olduğu ve bu üretici güçleri kısa bir sürede sınırsız ölçüde artırması çarelerinin varolduğu; *ikincisi*, bu üretici güçlerin birkaç burjuvanın ellerinde yoğunlaşmış olmasına karşın, geniş halk yığınlarının giderek daha çok proleterler haline geldiği ve bunların durumlarının burjuvaların zenginliklerinin artması ölçüsünde daha da perişanlaştığı ve çekilmez bir hal aldığı; *üçüncüsü*, kolayca artırılacak ve kuşvetli üretici güçlerin, özel mülkiyetin ve burjuvaların boyutlarını toplumsal düzende her an en şiddetli patlamalara yolaçacak kadar aşmış olduğu bugün ise, özel mülkiyetin kaldırılması yalnızca olanaklı hale gelmemiş, hatta mutlak bir zorunluluk olmuştur.

Soru 16: Özel mülkiyetin kaldırılmasını barışçıl yöntemlerle gerçekleştirmek olanaklı olacak mıdır?

Yanıt: Bunun olabilmesi istenilen bir şeydir, ve buna karşı direnecek en son kişiler elbette komünistler olurdu. Komünistler, toplumun hiç bir türlüşünün, hiç bir yarar sağlamadığı gibi, hatta zararlı olduğunu çok iyi biliyorlar. Devrimlerin kasten ve keyfi olarak yapılmadıklarını, bunların her yerde ve her zaman belirli partilerin ve koskoca sınıfların irade ve önderliklerinden tamamıyla bağımsız koşulların zorunlu sonuçları olduklarını çok iyi biliyorlar. Ama, proletaryanın gelişmesinin, hemen her uygar ülkede, zorla bastırıldığını ve komünistlerin muhaliflerinin, böylece, bütün güçleriyle, bir devrime doğru gittiklerini de görüyorlar. Ezilen proletarya, sonuçta bir devrime zorlanacak olursa, biz komünistler, nasıl şimdi sözle yapıyorsak, o zaman fiilen de proleterlerin davasını savunacağız.

Soru 17: Özel mülkiyeti bir çırpıda kaldırmak olanaklı olacak mıdır?

Yanıt: Hayır, mülkiyetin ortaklaşalığını kurmak için mevcut üretici güçleri, bir çırpıda gereken ölçüde artırmak ne kadar olanaksızsa, böyle bir şey de o kadar olanaksızdır. Şu halde, nasıl olsa yaklaşan proleter devrim, mevcut toplumu ancak yavaş yavaş değiştirecek ve özel mülkiyeti ancak gerekli miktarda üretim aracı yaratıldığı zaman kaldırabilecektir. (sayfa 108)

Soru 18: Bu devrim nasıl bir yol izleyecektir?

Yanıt: Her şeyden önce, bir *demokratik yapıyı*, ve böylelikle de, dolaysız ya da dolaylı biçimde, proletaryanın siyasal egemenliğini yürürlüğe koyacaktır. Proletaryanın şimdiden halkın çoğunluğunu oluşturduğu İngiltere'de dolaysız olarak. Halkın çoğunluğunun yalnızca proleterlerden değil, henüz yeni

yeni proleterleşen ve siyasal çıkarları bakımından proletaryaya gittikçe daha çok bağımlı hale gelen ve bu yüzden de çok geçmeden proletaryanın istemlerine uymak zorunda kalacak olan küçük köylülerden ve kent küçük-burjuvazisinden oluştuğu Fransa ve Almanya'da ise, dolaylı olarak. Bu belki de ikinci bir savaşı gerektirecektir, ama ancak proletaryanın zaferiyle sonuçlanabilecek bir savaşı.

Özel mülkiyete doğrudan saldırı daha ileri önlemleri gerçekleştirmenin ve proletaryaya geçim araçları sağlamanın bir aracı olarak ivedilikle kullanılmayacak olduktan sonra, demokrasinin proletaryaya hiç bir yararı olmaz. Mevcut koşulların şimdiden zorunlu hale getirdiği bu önlemler arasında başlıcaları şunlardır:

1. Müterakki vergilendirme, yüksek veraset vergileri, ikinci dereceden akrabaların (erkek kardeşler, yeğenler, vb.) veraset haklarının kaldırılması, zorunlu ikrazlar, vb. yoluyla özel mülkiyetin sınırlandırılması.

2. Toprak maliklerinin, fabrika sahiplerinin, demiryolu ve gemicilik ayrıcalıklarını ellerinde bulunduranların, kısmen devlet sanayiinin rekabetiyle, kısmen doğrudan ferat tazminatlarıyla yavaş yavaş mülksüzleştirilmeleri.

3. Bütün mültecilerin ve halkın çoğunluğuna karşı başkaldıran isyancıların mülklerinin zorunlu.

4. Proleterlerin çalışmasının ya da istihdamının, ulusal mülklerde, ulusal fabrika ve atelyelerde örgütlenmesi, böylelikle işçilerin kendi aralarındaki rekabete son verilmesi ve, hâlâ varoldukları sürece, fabrika sahiplerinin devletin ödediği kadar yüksek ücret ödemeye zorlanmaları.

5. Özel mülkiyet tamamıyla kaldırılincaya kadar, toplumun tüm üyeleri için eşit çalışma yükümlülüğü. Sanayi ordularının kurulması, özellikle tarım için.

6. Sermayesi devletin olan bir ulusal banka aracılığı ile kredi ve bankacılık sisteminin devlet elinde merkezileştirilmesi (sayfa 109) ve bütün özel bankaların ve bankerlerin faaliyetlerine son verilmesi.

7. Ulusun elindeki sermayenin ve işçilerin artması oranında, ulusal fabrikaların, atelyelerin, demiryollarının ve gemilerin artırılması, bütün boş toprakların ekime açılması ve halen ekilen toprakların iyileştirilmesi.

8. İlk ana bakımına gereksinme duymayacak kadar büyür büyümeyen, bütün çocukların ulusal kurumlarda ve ulus hesabına eğitilmeleri. Üretimle birleştirilmiş eğitim.

9. Ulusal mülkler üzerinde, sanayi ile olduğu kadar tarımla da uğraşan yurttaş toplulukları için ortak bannak olarak kullanılmak üzere, büyük sarayların inşası, ve her ikisinin de tekyanlılıkları ve sakıncaları olmaksızın hem kentsel ve hem de kırsal yaşamın üstünlüklerinin birleştirilmesi.

10. Sağlığa aykırı ve kötü inşa edilmiş bütün konutların ve mahallelerin yıkılması.

11. Gayrimişru ve meşru çocukların miras hakkından eşit olarak yararlanmalarının.

12. Bütün ulaşım araçlarının ulusun elinde yoğunlaşması.

Bütün bu önlemler, elbette ki, bir anda uygulanamazlar. Ama bunlardan herbiri, her zaman, bir ötekini gerektirecektir. Özel mülkiyete karşı ilk köklü saldırıda bir kez bulunuldu mu, proletarya, durumdan daha ileriye gitmek, bütün sermayeyi, bütün tarımı, bütün sanayi, bütün ulaşımı, ve bütün değişimi gittikçe daha çok devletin elinde yoğunlaştırmak zorunda kaldığını görecekler. Bu önlemlerin hepsi de, bu gibi sonuçlara yolaçarlar; ve ülkenin üretici güçlerinin proletaryanın emeği ile çoğaltılması oranında bunlar, gerçekleşebilir hale gelecekler ve merkezileştirici etkilerini geliştireceklerdir. Nihayet, bütün sermaye, bütün üretim ve bütün değişim ulusun ellerinde yoğunlaştığında, özel mülkiyet kendiliğinden ortadan kalkacak, para gereksiz olacak, ve üretim o denli artmış ve insanlar o denli değişmiş olacaklardır ki, eski toplumsal ilişkilerin son biçimleri de yok olabilecektir.

Soru 19: Bu devrimin yalnızca tek ülkede yer alması olanaklı olacak mıdır? (sayfa 110)

Yanıt: Hayır. Dünya pazarını yaratmış olan büyük sanayi, yeryüzündeki bütün halkları, ve özellikle de uygar halkları öylesine birbirlerine bağlamıştır ki, her halkın başına gelecekler, bir ötekine bağlıdır. Ayrıca, büyük sanayi bütün uygar ülkelerde toplumsal gelişmeyi öylesine eşitlemiştir ki, bütün bu ülkelerde burjuvazi ve proletarya, toplumun iki belirleyici sınıfı, ve bunlar arasındaki savaşım da, günün temel savaşımı olmuştur. Komünist devim, bu yüzden, hiç de salt ulusal bir devim olmayacaktır; bu, bütün uygar ülkelerde, yani en azından İngiltere, Amerika, Fransa ve Almanya'da, aynı zamanda yer alan bir devim olacaktır.[17] Bu ülkelerin herbirinde devim, o ülkenin daha gelişkin bir sanayie, daha çok zenginliğe, ve daha hatırı sayılır bir üretici güçler kitlesine sahip olup olmasına bağlı olarak, daha çabuk ya da daha yavaş gelişecektir. Dolayısıyla, bunu gerçekleştirmek, en yavaş ve en güç Almanya'da, en çabuk ve en kolay da İngiltere'de olacaktır. Bunun dünyanın öteki ülkeleri üzerinde de önemli etkileri olacak ve bunların daha önceki gelişme biçimlerini tamamıyla değiştirecek ve büyük çapta hızlandıracaktır. Bu, dünya çapında bir devimdir, ve dolayısıyla kapsamı da dünya çapında olacaktır.

Soru 20: Özel mülkiyetin nihai olarak kaldırılmasının sonuçları neler olacaktır?

Yanıt: Her şeyden önce, toplumun, hem bütün üretici güçlerin ve haberleşme araçlarının kullanımı ve hem de ürünlerin değişim ve dağıtımını özel kapitalistlerin ellerinden alarak, bunları elde bulunan olanaklara ve tüm toplumun gereksinmelerine uygun düşen bir plan uyarınca yönetmesiyle, büyük sanayi şu andaki işletilişinin bütün kötü sonuçları ortadan kaldırılmış olacaktır. Bunların son bulacaktır; mevcut toplum sistemi altında aşırı üretim demek olan ve sefaletin bunca büyük bir nedeni olan genişletilmiş üretim, o zaman yeterli bile olmayacak ve çok daha genişletilmek zorunda kalacaktır. Toplumun ivedi gereksinmelerinin ötesindeki aşırı üretim, sefalet yaratmak yerine, herkesin gereksinmelerinin karşılanması demek olacak, yeni gereksinmeler ve aynı zamanda da bunları karşılayacak araçlar yaratacaktır. Bu, yeni ilerlemelerin koşulu ve nedeni (sayfa 111) olacak, ve bu ilerlemeleri, böylelikle, toplum düzeninde şimdiye dek hep olduğu gibi karşılaştırmaya yolaçmaksızın başaracaktır. Manüfaktür sistemi zamanımızın büyük sanayi ile kıyaslandığında ne denli zavallı kalıyorsa, büyük sanayi de, özel mülkiyetin baskısından bir kez kurtuldu mu, bugünkü gelişme düzeyini o denli zavallı bırakacak bir ölçekte gelişecektir. Sanayi bu gelişmesi, topluma, herkesin gereksinmelerini karşılamaya yeterli miktarda ürün sağlayacaktır. Aynı şekilde özel mülkiyetin baskısıyla ve topraktaki parçalanmayla kösteklenen tarımda, mevcut iyileştirmelerin uygulamaya konmasından ve bilimsel ilerlemelerden yepyeni bir hız kazanacak ve toplumun emrine bol miktarda ürün sunacaktır. Toplum böylece dağıtımını bütün üyelerinin gereksinmelerini karşılayacak şekilde düzenleyebilmesine yeterli miktarda ürün üretecektir. Toplumun çeşitli karşıt sınıflara bölünmesi, böylelikle, gereksiz hale gelecektir. Yalnızca gereksiz olmakla kalmayacak, bu, yeni toplum düzeni ile bağdaşmayacaktır da. Sınıflar işbölümü yüzünden varoldular, bu işbölümünün bugüne kadarki varlık biçimi tamamıyla yok olacaktır. Çünkü sinai ve tarımsal üretimi tanımlanan düzeye getirmek için, mekanik ve kimyasal araçlar tek başlarına yeterli değildir; bu araçları harekete geçiren insanların yetenekleri de buna tekabül eden bir ölçüde geliştirilmelidir. Nasıl ki geçen yüzyılda köylüler ve manüfaktür işçileri tüm yaşam biçimlerini değiştirmişler ve büyük sanayie sürüklendiklerinde bizzat çok farklı insanlar haline gelmişlerse, üretimin toplumun tamamı tarafından ortak yönetimi ve bunun sonucu üretimin göstereceği yeni gelişme de çok farklı insanları gerektirecek ve aynı zamanda bunları yaratacaktır. Üretim ortak yönetimi, herbiri tek bir üretim dalına bağlanmış, ona zincirlenmiş, onun tarafından sömürülen, herbiri bütün öteki yetenekleri pahasına yeteneklerinden yalnızca *bir tekini* geliştirmiş ve toplam üretimin yalnızca *bir tek* dalını, ya da o dalın dallarından birini bilen bugünün insanları tarafından gerçekleştirilemez. Bugünün sanayi bile, bu gibi insanlardan gittikçe daha az yararlanıyor. Toplumun tümü tarafından ortaklaşa ve planlı olarak

yürütülen sanayi, ayrıca, her yönden gelişmiş, üretim sisteminin tamamını kavrama yeteneğine sahip insanlar (sayfa 112) öngörür. Böylece birini köylü, ötekini ayakakabıcı, bir üçüncüsünü fabrika işçisi, bir dördüncüsünü borsa tellalı yapan —ki makineler bu kimselerin ayaklarını daha şimdiden kaydırmıştır— işbölümü tamamiyle yok olacaktır. Eğitim, genç insanlara üretim sisteminin tamamını baştanbaşa çarçabuk görme olanağını verecek, toplumun gereksinmelerine ya da kendi eğilimlerine göre onların sanayiye bir dalından ötekine geçebilmelerini sağlayacaktır. Dolayısıyla, mevcut işbölümünün bunlardan herbirine zorla kabul ettirdiği bu tek-yanlılıktan onları kurtaracaktır. Toplumun komünistçe örgütlenmesi, böylece, üyelerine, her yönde gelişmiş bulunan yeteneklerini, her yönde kullanma şansını verecektir. Bununla, çeşitli sınıflar zorunlu olarak yok olacaklardır. Şu halde, toplumun komünistçe örgütlenmesi, bir yandan sınıfların varlığı ile bağdaşmaz, öte yandan bu toplumun kurulması da, bu sınıf farklılıklarını yoketmenin araçlarını sağlar.

Bundan, kent ile köy arasındaki karşıtlığın da, aynı şekilde, yok olacağı sonucu da çıkar. Tarımın ve sanayiye iki farklı sınıf yerine, aynı insanlar tarafından yürütülmesi, zaten, salt maddi nedenlerden ötürü, komünist birlikteliğin temel bir koşuludur. Tarımsal nüfusun kırdaki dağılımıyla, kent ile kırsal kentlere yığılmasının yanyana bulunması, tarımın ve sanayiye ancak az gelişmişlik aşamasına tekabül eden bir durumdur, kendisini daha şimdiden şiddetle hissettiren bütün daha ileriki gelişmeler için bir engeldir.

Üretici güçlerin ortak ve planlı olarak işletilmesi amacıyla toplumun bütün üyelerinin genel birlikteliği; üretimin herkesin gereksinmelerini karşılayacak ölçüde genişletilmesi; kimilerinin gereksinmelerinin başkalarının pahasına karşılanması durumunun son bulması; sınıfların ve bunların karşıtlıklarının tamamiyle yok edilmesi; bugüne kadar mevcut olan işbölümünün kaldırılmasıyla, sınavi eğitimle, iş alanının değiştirilmesiyle, herkesçe sağlanan zevklerden herkesin yararlanmasıyla, kent ile kırsal kaynaşmasıyla toplumun bütün üyelerinin yeteneklerinin her bakımdan gelişmesi — özel mülkiyetin kaldırılmasının temel sonuçları işte bunlardır. (sayfa 113)

Soru 21: Komünist toplum düzeninin aile üzerindeki etkisi ne olacaktır?

Yanıt: Bu, cinsiyetler arasındaki ilişkiyi, yalnızca ilgili kişileri ilgilendiren ve toplumun hiç bir müdahale isteminde bulunmayacağı salt özel bir ilişki haline getirecektir. Bunu yapabilecek durumdadır, çünkü özel mülkiyeti kaldırmakta ve çocukları komünal olarak eğitmekte, böylece bugüne kadar mevcut evliliğin ikiz temelini —özel mülkiyet sayesinde kadının kocaya ve çocukların da ana-babaya olan bağımlılığını— yoketmektedir. Ahlak dersi veren darkafalıların kadınların komünist ortaklaşılığına karşı kopardıkları yaygaranın yanıtı da buradadır. Kadınların ortaklaşılığı tümüyle burjuva topluma ait bir ilişkidir ve bugün eksiksiz bir biçimde fuhuş ile gerçekleşmektedir. Ama fuhuşun kökleri özel mülkiyettedir ve onunla birlikte o da kalkar. Şu halde, komünist örgütlenme, kadınlarda ortaklaşılığı getirmek yerine, ona son verir.

Soru 22: Komünist örgütlenmenin mevcut milliyetler karşısındaki tutumu ne olacaktır?

—Kalacak^[2*]

Soru 23: Mevcut dinler karşısındaki tutumu ne olacaktır?

—Kalacak^[3*]

Soru 24: Komünistler sosyalistlerden hangi bakımdan farklıdır?

Yanıt: Sosyalist denilenler üç gruba ayrılırlar.

Birinci grup, büyük sanayi, dünya ticareti ve bunların ikisinin var ettiği burjuva toplumu tarafından yıkılmış, ya da hâlâ gün be gün yıkılmakta olan feodal ve ataerkil toplum (sayfa 114) yanlılarından oluşur. Bugünkü toplumun hastalıklarından, bu grup, feodal ve ataerkil toplumun yeniden kurulması gerektiği, çünkü onun bu hastalıklardan uzak olduğu sonucunu çıkartıyor. Bu grubun bütün önerileri, doğrudan ya da dolambaçlı olarak, bu hedefe yöneliktir. Proletaryanın sefaletini karşıdaki bütün yakınlık gösterilerine ve yakınlara karşı, komünistler, bu *gerici* sosyalistler grubuna şiddetle karşı koyacaklardır, çünkü

1. bu grup tamamen olanaksız bir şey için uğraşıyor;

2. bu grup, mutlakiyetçi ya da feodal hükümdarlardan, bürokratlardan, askerlerden ve rahiplerden oluşan maiyetleriyle birlikte aristokrasinin, lonca ustalarının ve manüfaktürcülerin egemenliğini; bugünkü toplumun kusurlarından gerçekten de uzak olan, ama peşinden en azından bir o kadar başka kötülük getiren ve ezilen sınıfların bir komünist örgütlenmeye yoluyla kurtuluşları için umut dahi vermeyen bir toplumu kurtarmaya çalışıyor;

3. proletarya ne zaman devimci ve komünist olsa, bu grup, proleterlere karşı burjuvaziyle derhal bağlaşıklık kurarak gerçek niyetlerini her zaman açığa vuruyor.

İkinci grup, bugünkü toplumun ayrılmaz kötülüklerinin onları kendi varlıkları konusunda telaşa düşürdüğü mevcut toplum yandaşlarından oluşur. Bunlar, bu yüzden, mevcut toplumu korumaya, ama ona bağlı olan kötülükleri kaldırmaya çabalarlar. Bu amacı gözönüne alarak, bunlardan bazıları salt hayırsever önlemler; ötekiler ise, toplumu yeniden örgütlenme bahanesi altında, mevcut toplumun temellerini, ve dolayısıyla mevcut toplumun kendisini koruyacak tantanalı reform sistemleri önerirler. Komünistler bu *burjuva sosyalistlerine* karşı da durmadan savaşmak durumunda olacaklardır, çünkü bunlar komünistlerin düşmanları için çalışıyorlar ve komünistlerin yıkmak amacıyla oldukları toplumu savunuyorlar.

Nihayet, üçüncü grup, Soru ...^[4*]da sıralanan önlemlerden bir kısmını komünistlerle aynı şekilde, ama komünizm geçişin bir aracı olarak değil de, mevcut toplumun sefaletini kaldırmaya ve kötülüklerini yoketmeye yeterli önlemler (sayfa 115) olarak arzulayan demokratik sosyalistlerden oluşur. Bu *demokratik sosyalistler*, ya kendi sınıflarının kurtuluş koşulları konusunda henüz yeterince aydınlanmamış proleterlerdir, ya da demokrasi kazanılana ve bunu izleyen sosyalist önlemler gerçekleşene dek proletarya ile birçok bakımlardan aynı çıkarlara sahip olan bir sınıflı, küçük-burjuvazinin üyeleridir. Eylem anlarında komünistler, bu nedenle, bu demokratik sosyalistlerle bir anlaşmaya varmak ve, bu demokratik sosyalistler egemen burjuvazinin hizmetine girmedikleri ve komünistlere saldırmadıkları sürece, bunlarla genel olarak şimdilik olabildiğince ortak bir politika izlemek durumundadırlar. Açık ki, bu ortak eylem, onlarla olan ayrılıkların tartışılmasını dışlamaz.

Soru 25: Komünistlerin günümüzün öteki siyasal partileri karşısındaki tutumu nedir?

Yanıt: Bu tutum ülkeden ülkeye değişir. — Burjuvazinin egemen olduğu İngiltere, Fransa ve Belçika'da, komünistler, çeşitli demokratik partilerle, halen her yerde savundukları sosyalist önlemlerde demokratlar komünistlere ne kadar yaklaşacak olurlarsa, yani bunlar proletaryanın çıkarlarını ne kadar açık ve kesin bir biçimde savunacak ve proletaryaya ne kadar çok dayanacak olurlarsa o kadar büyük olan ortak bir çıkara şimdilik hâlâ sahiptirler. Örneğin İngiltere'de, hepsi de işçi olan çartistler^[48] komünistlere, demokratik küçük-burjuvaziden ya da radikal denenenlerden çok daha yakındırlar.

Demokratik bir anayasanın getirilmiş olduğu *Amerika*'da, komünistler, bu anayasayı burjuvaziye karşı çevirecek ve onu proletaryanın çıkarları doğrultusunda kullanacak olan parti ile, yani ulusal tarım reformcuları ile dava ortaklığı yapmalıdırlar.

İsviçre'de, hâlâ çok karışık bir parti olmalarına karşın, radikaller, gene de komünistlerin birlikte herhangi bir şey yapabilecekleri tek kimselerdir, ve ayrıca, bu radikaller arasında Vaud ve Cenevre

kantonlarında bulunanlar en ileri olanlardır.

Nihayet, Almanya'da burjuvazi ile mutlak monarşi arasındaki kesin savaşım uzak değildir. Ne var ki komünistler, kendileri ile burjuvazi arasındaki kesin savaşımı burjuvazi (sayfa 116) egemen oluncaya dek hesaba katamayacaklarına göre, kendisini bir an önce devirmek için burjuvazinin bir an önce iktidara gelmesinde ona yardımcı olmak komünistlerin çıkarıdır. Dolayısıyla komünistler, her zaman, hükümetler karşısında liberal burjuvazinin yanında yer almalı, ama burjuvazinin kuruntularını paylaşmaya, ya da burjuvazinin zaferinin proletaryaya getireceği yararlar konusunda bunların verdikleri sahte güvencelere inanmaya karşı her zaman tetikte olmalıdırlar. Burjuvazinin zaferinin komünistlere sağlayacağı tek yarar şunlar olacaktır: 1. komünistler için kendi ilkelerini savunmayı, tartışmayı ve yaymayı ve böylece proletaryayı sıkıca örülmüş, militan ve örgütlü bir sınıf halinde birleştirmeyi kolaylaştıran çeşitli ödünler, ve 2. mutlakiyetçi hükümetlerin düştüğü gün, sıranın, burjuvalar ile proleterler arasındaki savaşa geleceğinin kesin oluşu. Komünistlerin parti politikası, o günden sonra, burjuvazinin halen egemen olduğu ülkelerdeki ile aynı olacaktır. (sayfa 117)

Ekim 1847 sonunda yazılmıştır.

Aynı olarak, ilk kez,
1914'de yayınlanmıştır.

Dipnotlar

[1*] Elyazmasında yarım sayfa Engels tarafından boş bırakılmıştır. Bu sorunun yanıtı "Komünist İman Yemini Taslağı"ndadır. [46]

"Yanıt: Proleterlerin tersine, geçen yüzyılda hâlâ hemen her yerde, ve şurada burada bugün de varolan zanaatçı, olsa olsa geçici bir proleterdir. Amacı, bizzat sermaye edinmek ve böylece öteki işçileri sömürmektir. Zanaat loncalarının hâlâ varolduğu yerlerde, ya da bir iş kurma özgürlüğünün, el işinin fabrika temeli üzerinde örgütlenmesine ve yoğun rekabete henüz yolaçmamış olduğu yerlerde, bu amacına çoğu kez ulaşabilir. Ama fabrika sistemi el işine girer gimez ve rekabet bütün gücüyle işlemeye başlar başlamaz bu olasılık ortadan kalkar ve zanaatçı giderek daha çok bir proleter haline gelir. Demek ki, zanaatçı, kendisini, ya bir burjuva haline gelerek, ya da genel olarak orta sınıfa geçerek, ya da (şimdi birçok durumda olduğu gibi) rekabet sonucu bir proleter haline gelerek ve proletaryanın hareketine —yani, azçok bilinçli komünist harekete— katılarak özgür kılar." (K. Marx, F. Engels, *Collected Works*, Progress Publishers, Moscow 1976, Volume 6, s. 101.) -Ed. ...

[2*] Bu, besbelli ki, "Komünist İman Yemini Taslağı"nın 21. sorusuna verilen yanıtın aynen kalacağı anlamına gelmektedir.

"Yanıt: Ortaklaşık ilkesi uyarınca birbirleriyle birleşen halkların milliyetleri, bu birlik ile, bir o kadar kaynaşmak zorunda kalacaklar ve, böylelikle, tabakalar ve sınıflar arasındaki çeşitli farklılıklar, temellerinin —özel mülkiyetin— terkedilmesiyle ortadan kalktıkça, bunlar da kendilerini terkedeceklerdir."

(K. Marx, F. Engels, *Collected Works*, Vol. 6, s. 103.) -Ed. ...

[3*] Bu sorunun yanıtı, "Komünist İman Yemini Taslağı"nın 22. Sorusuna verilen yanıtıdır.

"Yanıt: Bugüne kadar varolan bütün dinler, tek tek halkların ya da halk gruplarının gelişimlerinin tarihsel aşamalarının ifadesiydiler. Ama komünizm, mevcut bütün dinleri gereksizleştiren ve onların yerini alan tarihsel gelişim aşmasıdır." (Loc. cit.) -Ed. ...

[4*] Elyazmasının burasında bir boşluk var. Soru 18'in yanıtına bakınız. -Ed. ...

[44] Engels'in *Komünizmin İlkeleri* adlı yapıtı Komünist Birliğin programının hazırlanmasında, "Komünist İman Yemini Taslağı"nın (bkz: 46 nolu not) ardından gelen ikinci aşamadır. Engels bu İkinci Program Taslağını Komünist Birliğin Paris örgütünün talimatı üzerine kaleme almıştır.

"Komünist İman Yemini Taslağı" ile kıyaslandığında, Ekim 1847 sonunda Engels tarafından yazılan *Komünizmin İlkeleri*'nin Komünist Birliğin Birinci Kongresinde tartışılan taslağın gözden geçirilmiş biçimi olduğu ortaya çıkıyor. Taslağın ilk altı maddesi tamamiyle değiştirilmiştir. Taslağı hazırladığı sırada Engels, Adalet Birliği yöneticilerinin henüz olgunlaşmamış . görüşlerine bazı ödünler vermek zorunluluğunu duymuştu. Bu ödünlerden bazıları *İlkeler*'de yer almamış, ötekiler ise önemli ölçüde değiştirilmişti. Bunun dışında her iki belge de birbirleriyle çakışmaktadır, şu farkla ki, *İlkeler*'e bazı yeni sorular eklenmiştir. Bunlar 5., 6., 10-14., 19., 20. ve 24-26. sorulardır.

Komünizmin İlkeleri, *Komünist Manifesto*'nun ilk biçiminin esas temelinin oluşturmuştur. Marx'a yazdığı 23-24 Kasım 1847 tarihli mektubunda Engels, eski ilmiyal biçimini reddederek, programın Komünist Manifesto biçiminde hazırlanmasının daha iyi olacağını belirtiyordu. *Manifesto*'yu kaleme alırken, marksizmin kurucuları, *Komünizmin İlkeleri*'nde formüle edilmiş önermelerden bazıları kullanmışlardır.

Komünizmin İlkeleri ilk kez İngilizce olarak Plebs-Magazine'de, Londra'da, Temmuz 1914-Ocak 1915 arasında yayınlandı; aynı bir basımı 1925'te Şikago'da çıktı (The Daily Workers Publishing Co.). Daha sonraki yıllarda birkaç kez *Komünist Manifesto* ile birlikte yayımlandı.

Komünizmin İlkeleri'nin bu ciltte yer alan metni, Karl Marx, Frederick Engels, *Collected Works* (Progress Publishers, Moscow 1976, Vol. 6, s. 341-357) adlı yapıttan Türkçeye çevrilmiştir. - 98. ...

[45] Burada sınıflı toplumlar kastediliyor. Daha sonraları Engels, 1840'larda yazdığı yapıtlarda Marx'ın ve kendisinin, insan gelişiminin ilkel sınıfsız aşamasından hiç söz etmediklerini, çünkü bu aşamanın tarihinin o sıra henüz incelenmemiş olduğunu belirtmiştir. (Bkz: *Komünist Manifesto*'nun 1888 İngilizce baskısına Engels'in koyduğu not; bu cildin 132. sayfası) - 99. ...

[46] "Komünist İman Yemini Taslağı" (Amentü), Komünist Birliğin 2-9 Haziran 1847'de Londra'daki Birinci Kongresinde tartışılan program taslağıdır. Taslağın tam metni ancak 1968'de ortaya çıkmıştır. Bu belgeyi İsviçreli Bert Andréas, Komünist Birliğin faal bir üyesi olan Joachim Friedrich Martens'in Hamburg'daki Devlet ve Üniversite Kütüphanesinde saklanan arşivi arasında bulmuştur.

1847 Ekim'inin sonlarında, daha gelişkin bir program taslağı olan *Komünizmin İlkeleri* üzerinde çalışırken, Engels, doğrudan doğruya bu "İman Yemini"nden yararlanmıştı. - 102. ...

[47] *İngiltere'de Emekçi Sınıfların Durumu*'nun 1887 Amerikan baskısının Ek'inde ve ayrıca İngiliz baskısının ve İkinci Alman baskısının (1892) Önsözlerinde Engels, bunalımların yinelenmesi konusunda şöyle yazıyordu: "Büyük sanayi bunalımlarının yinelenme dönemi metinde beş yıl olarak belirtilmiştir. Bu,

besbelli ki, 1825'ten 1842'ye kadar olan olayları kapsayan dönemdi. Ama 1842'den 1868'e kadarki sınai tarih, gerçek dönemin on yıl olduğunu, ara sarsıntıların ikincil olduklarını ve gittikçe yokolma eğilimi gösterdiklerini ortaya koymuştur." - 105. ..f

[48] *Çartizm* - İngiliz işçilerinin 1830'lar ve 1840'larda giriştikleri devrimci bir yığın hareketi. 1838'de Çartistler, parlamento'ya sunulmak üzere, 21 yaşın üzerindeki erkeklere oy hakkı, gizli oy, parlamento adaylarında aranan belli bir mülke sahip olma koşulunun kaldırılması, vb. istemlerinde bulunan bir dilekçe (*People's Charter*) hazırladılar. Hareket büyük toplantılar ve gösterilerle başladı; slogan, *People's Charter*'ın uygulaması için savaşımdı. 2 Mayıs 1842'de Çartistler, parlamento'ya, bu kez birtakım toplumsal istemler içeren (daha kısa işgünü, daha yüksek ücretler, vb.) ikinci bir dilekçe gönderdiler. Bu dilekçe parlamento tarafından reddedildi. Buna karşılık olarak çartistler, bir genel grev örgütlediler. 1848'de, bir üçüncü dilekçeyle birlikte parlamento'ya yığinsal bir yürüyüş planladılar. Ama hükümet, askeri birlikler getirerek bunu önledi. Bundan aylarca sonra, parlamento dilekçeyi inceledi ve reddetti. 1848'den sonra çartist hareket gücünü yitirmeye başladı.

Çartist hareketin başarısızlığa uğramasının temel nedeni, açık bir programdan ve taktiklerden ve tutarlı bir devrimci proleter önderlikten yoksun oluşuydu. Ama çartistler, gene de, İngiltere'nin siyasal tarihini ve uluslararası işçi sınıfı hareketini büyük ölçüde etkilemişlerdir. -116. ..f

↑ Yazı başlığına

[Ana Sayfaya Dönüş](#) ◀